

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 8 listopada 2017 r.

Pozycja 225

POSTANOWIENIE

z dnia 20 kwietnia 2017 r.

Sygn. akt Ts 236/16

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Stanisław Rymar,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej K.J. w sprawie zgodności:

art. 845 § 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 1822, ze zm.) z art. 2, art. 21 ust. 2, art. 31 ust. 3, art. 46 oraz art. 64 ust. 2 i 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

odmówić nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 16 listopada 2016 r. (data nadania) K.J. (dalej: skarżąca) wystąpiła o zbadanie zgodności art. 845 § 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 1822, ze zm.; dalej: k.p.c.) z art. 2, art. 21 ust. 2, art. 31 ust. 3, art. 46 oraz art. 64 ust. 2 i 3 Konstytucji.

Skargę konstytucyjną sformułowano w związku z następującą sprawą. Komornik przy Sądzie Rejonowym w T. w kwietniu 2015 r., działając na podstawie wyroku Sądu Rejonowego w T. z grudnia 2012 r., dokonał zajęcia ruchomości należących do dłużnika, w tym trzech telefonów komórkowych, przy czym dłużnik jako właściciela tych telefonów wskazał skarżącą. 2 kwietnia 2015 r. skarżąca złożyła skargę do Sądu Rejonowego w T. (dalej: Sąd Rejonowy w T.), w której wniosła o „uchylenie zajęcia ruchomości” oraz „nakazanie organowi zwolnienia spod zajęcia w postaci telefonów komórkowych”. Postanowieniem z maja 2016 r., doręczonym skarżącej 30 maja 2016 r., Sąd Rejonowy w T. oddalił skargę, wskazawszy, że „skoro skarżąca twierdzi, iż skierowanie egzekucji do przedmiotowych telefonów komórkowych naruszało jej prawa, powinna była poszukiwać ochrony w drodze powództwa o zwolnienie zajętych przedmiotów od egzekucji w oparciu o art. 841 § 1 k.p.c.”. 6 czerwca 2016 r. skarżąca wniosła zażalenie na to postanowienie. Sąd Rejonowy w T. odrzucił to zażalenie postanowieniem z lipca 2016 r.

Zdaniem skarżącej art. 845 § 2 k.p.c. jest niezgodny z art. 2, art. 21 ust. 2, art. 31 ust. 3, art. 46 oraz art. 64 ust. 2 i 3 Konstytucji. Jak twierdzi skarżąca, naruszenie przysługującego jej prawa własności odbywa się z mocy ustawy „niejako automatycznie” i zależne jest

od woli organu prowadzącego egzekucję, a nie jest zależne od orzeczenia sądu; „Ponadto nawet w przypadku odwołania się na drogę postępowania sądowego prawa skarżącej są z definicji chronione »słabiej« od praw wierzyciela toczącego egzekucję, albowiem skarżąca musi dopiero udowodnić stosownie do treści art. 6 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2016 r. poz. 380, ze zm.; dalej: k.c.) swoje prawo własności, podczas gdy norma art. 845 § 2 k.p.c. wprowadza w praktyce swoistego rodzaju domniemanie, iż każda rzecz, jaką dłużnik posiadał, choćby przypadkowo może być poddana egzekucji”.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

Na podstawie art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 13 grudnia 2016 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym oraz ustawę o statusie sędziów Trybunału Konstytucyjnego (Dz. U. poz. 2074) do postępowań przed Trybunałem wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072; dalej: ustawa o TK) stosuje się przepisy tej ustawy. Skoro postępowanie zainicjowane rozpatrywaną skargą nie zostało zakończone przed 3 stycznia 2017 r., tj. dniem wejścia w życie ustawy o TK, to zarówno wstępne, jak i merytoryczne rozpoznanie tej skargi określają przepisy ustawy o TK.

Zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy o TK skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym. Służy ono wyeliminowaniu – już w początkowej fazie postępowania – spraw, które nie mogą być przedmiotem merytorycznego rozstrzygnięcia. Trybunał wydaje postanowienie o odmowie nadania skardze dalszego biegu, gdy nie spełnia ona określonych przez prawo wymagań, jest oczywiście bezzasadna, a także gdy zachodzą przesłanki, o których mowa w art. 59 ust. 1 pkt 2-4 ustawy o TK.

Skarżąca kwestionuje zgodność art. 845 § 2 k.p.c. z art. 2, art. 21 ust. 2, art. 31 ust. 3, art. 46 oraz art. 64 ust. 2 i 3 Konstytucji, zarzuca przy tym przede wszystkim naruszenie przysługującego jej prawa własności. Jak twierdzi, zaskarżony przepis umożliwia zajęcie w toku egzekucji ruchomości (np. aparatów telefonicznych) należących do osoby trzeciej, o ile tylko dłużnik nimi włada. To *de facto* ma oznaczać „swoistego rodzaju automatyczny przeładunek mienia osoby trzeciej na cel prywatny z mocy ustawy, bez orzeczenia sądu”.

Trybunał przypomina, że skarga, o której mowa w art. 79 ust. 1 Konstytucji, przysługuje tylko temu, czyje konstytucyjne wolności lub prawa zostały naruszone. Od skarżącego wymaga się w związku z tym wskazania w skardze, która jego konstytucyjna wolność lub prawo i w jaki sposób – zdaniem skarżącego – zostały naruszone (art. 53 ust. 1 pkt 2 ustawy o TK). Jeśli skarżący przywołuje przepisy ustawy zasadniczej, z których wywodzi konstytucyjne prawa, lecz wzięwszy pod uwagę przedstawioną przez niego w skardze argumentację, Trybunał stwierdza, że skarżący nie wykazuje naruszenia tych praw, to udzielenie mu ochrony skargowej jest niedopuszczalne. W takiej sytuacji – na etapie wstępnej kontroli skargi konstytucyjnej – skardze należy odmówić nadania dalszego biegu.

Jak stanowi zakwestionowany art. 845 § 2 k.p.c.: „Zająć można ruchomości dłużnika będące bądź w jego władaniu, bądź we władaniu samego wierzyciela, który do nich skierował egzekucję. Ruchomości dłużnika będące we władaniu osoby trzeciej można zająć tylko wówczas, gdy osoba ta zgadza się na ich zajęcie albo przyznaje, że stanowią one własność dłużnika, oraz w wypadkach wskazanych w ustawie. Jednakże w razie zbiegu egzekucji sądowej i administracyjnej dopuszczalne jest zajęcie ruchomości na zasadach przewidzianych w przepisach o egzekucji administracyjnej”.

Mając na względzie brzmienie art. 845 § 2 k.p.c., Trybunał uznaje, że zarzut skarżącej odnosi się wyłącznie do zdania pierwszego art. 845 § 2 k.p.c. Tylko w tej części art. 845 § 2 k.p.c. był bowiem podstawą wydanego w sprawie skarżącej ostatecznego orzeczenia.

Trybunał zauważa, że w ramach postępowania egzekucyjnego ustawodawca na podstawie art. 845 § 2 zdanie pierwsze k.p.c. umożliwia komornikowi dokonanie „zajęcia ruchomości dłużnika”, a zatem do dłużnika należących. Skarżąca twierdzi zaś, że przepis ten dopuszcza zajęcie ruchomości cudzych. Trzeba jednak wyjaśnić, że w sytuacji, gdy dłużnik faktycznie włada rzeczą, to domniemywa się, iż jest posiadaczem samoistnym, a posiadanie jest zgodne z prawem (zob. art. 339 i art. 341 zdanie pierwsze k.c.). Posiadacz samoistny to zaś taki, który włada rzeczą jak właściciel. Innymi słowy domniemywa się, że dłużnik władający ruchomościami jest ich właścicielem. Jest to domniemanie wzruszalne, lecz aby je wzruszyć, należy zainicjować postępowanie przeciwegzekucyjne (tu: ekscydencyjne). Zgodnie z art. 841 § 1 k.p.c. osoba trzecia (np. skarżąca) może w drodze powództwa żądać zwolnienia zajętego przedmiotu od egzekucji, jeżeli skierowanie do niego egzekucji narusza jej prawa (np. prawo własności). Należy podkreślić, że to, czy doszło do naruszenia prawa własności skarżącej, mogłoby być zatem rozpatrywane dopiero w toku postępowania przeciwegzekucyjnego zainicjowanego przez samą skarżącą, a nie w ramach skargi na czynność komornika polegającą na zajęciu ruchomości. Tylko bowiem w postępowaniu przeciwegzekucyjnym skarżąca mogłaby obalić wspomniane domniemanie wynikające z przepisów prawa cywilnego.

W związku z powyższym Trybunał stwierdza, że skarżąca nie wykazała, aby w jej sprawie doszło do naruszenia konstytucyjnych praw, które wymieniła w skardze, ponieważ nie podjęła właściwych czynności zmierzających do ich ochrony, w szczególności do wykazania w trakcie postępowania przed sądem, że zajęte w toku egzekucji ruchomości należały do niej i w związku z tym powinny być zwolnione spod zajęcia.

Z tych przyczyn Trybunał Konstytucyjny – na podstawie art. 79 ust. 1 Konstytucji w zw. z art. 59 ust. 1 pkt 2 ustawy o TK – postanowił jak w sentencji.